ЗІҐМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА USFU

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	**РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЕКСПЕРТИЗА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (PEER-REVIEW ПРАКТИКИ)**	
Викладач (-і)	**МИКОЛА МАКСИМОВ ВОЛОДИМИРОВИЧ**	
Контакт викладача	mykola.maksymov@usfu.edu.ua	
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)	
Семестр вивчення	IV	
Обсяг дисципліни	Кредитів ЄКТС: Усього годин: Лекцій: Практичних / семінарських занять: Самостійної роботи:	3 90 10 6 74
Форма контролю	**ЗАЛІК**	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Мова вивчення	Українська	

АНОТАЦІЯ

Дисципліна спрямована на формування у аспірантів психології системного розуміння принципів, процедур та етичних стандартів рецензування наукових робіт. Вона охоплює як теоретичні засади peer-review, так і практичні навички критичного аналізу, написання рецензій та комунікації з авторами й редакторами. Особливий акцент робиться на академічній доброчесності, запобіганні конфлікту інтересів та дотриманні міжнародних стандартів оцінки досліджень.

У процесі навчання студенти опановують методи оцінки валідності та надійності результатів, вчаться визначати сильні й слабкі сторони методології, а також формулювати конструктивні рекомендації для вдосконалення наукових робіт.

Дисципліна забезпечує розвиток професійної відповідальності рецензента, сприяє формуванню культури наукової комунікації та підвищує якість академічних публікацій.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Дисципліна «Рецензування та експертиза наукових досліджень (Peer-Review практики)» має на меті сформувати у студентів системне розуміння принципів, процедур та етичних стандартів рецензування наукових робіт у психології та суміжних галузях. Вона спрямована на розвиток навичок критичного аналізу, конструктивної оцінки та професійної комунікації у процесі експертизи досліджень, що забезпечує якість та достовірність наукових результатів.

Завдання дисципліни **«Рецензування та експертиза наукових досліджень (Peer-Review практики)»** полягає у формуванні здатності студентів здійснювати критичний аналіз наукових робіт, визначати їхню методологічну якість та відповідність етичним стандартам академічної доброчесності. У процесі навчання студенти набувають практичних навичок написання рецензій, аргументованого висловлення оцінок та конструктивного надання рекомендацій авторам для вдосконалення досліджень.

Основні завдання:

- Ознайомлення з історією та моделями peer-review — вивчення еволюції практик рецензування, їхніх сильних і слабких сторін.
- Формування навичок критичного аналізу — навчання методам оцінки валідності, надійності та наукової новизни досліджень.
- Вивчення етичних стандартів рецензування — розгляд питань конфіденційності, уникнення

конфлікту інтересів, академічної доброчесності.
- Практика написання рецензій — формування уміння давати аргументовані, збалансовані та конструктивні відгуки.
- Опанування процедур експертизи — ознайомлення з процесами внутрішнього та зовнішнього рецензування, подвійного сліпого review, редакційних рішень.
- Розвиток навичок наукової комунікації — навчання ефективному діалогу між авторами, рецензентами та редакторами.
- Засвоєння міжнародних практик peer-review — аналіз вимог провідних журналів, баз даних та індексаційних систем.
- Формування професійної відповідальності — усвідомлення ролі рецензента у забезпеченні якості та відтворюваності наукових результатів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчальна дисципліна «Рецензування та експертиза наукових досліджень (peer-review практики)» складається з двох змістовних модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи та етичні стандарти peer-review

Тема 1. Історія та моделі рецензування.

Тема розкриває еволюцію практик рецензування від перших форм академічної експертизи до сучасних моделей peer-review. Аналізуються традиційні та інноваційні підходи, включно з відкритим, подвійним сліпим та постпублікаційним рецензуванням. Особлива увага приділяється сильним і слабким сторонам кожної моделі та їхньому впливу на якість наукових досліджень.

Тема 2. Роль рецензента у науковій комунікації.

Розглядається значення рецензента як посередника між автором та науковою спільнотою. Вивчається відповідальність рецензента за підтримку стандартів академічної доброчесності та сприяння розвитку науки. Підкреслюється важливість конструктивності та балансу у відгуках, що формують культуру професійного діалогу.

Тема 3. Етичні принципи та академічна доброчесність.

Тема присвячена нормам етики, які регулюють процес рецензування, включно з конфіденційністю, об’єктивністю та чесністю. Розглядаються випадки порушень, такі як упередженість чи плагіат, та їхні наслідки для науки. Формується розуміння етичної відповідальності рецензента як гаранта достовірності результатів.

Тема 4. Конфлікт інтересів та прозорість процесів.

Аналізуються ситуації, коли особисті чи професійні інтереси можуть впливати на об’єктивність рецензента. Вивчаються механізми запобігання конфліктам та забезпечення прозорості процедур. Підкреслюється роль редакційної політики у підтримці довіри до системи peer-review.

Тема 5. Міжнародні стандарти та практики рецензування.

Тема охоплює вимоги провідних міжнародних журналів та індексаційних систем до процесу рецензування. Розглядаються рекомендації організацій, що регулюють академічну публікаційну діяльність. Студенти знайомляться з глобальними тенденціями та інструментами, які забезпечують уніфікацію та якість експертизи.

Змістовний модуль 2. Практика рецензування та експертизи досліджень

Тема 6. Методологічна оцінка досліджень.

Розглядаються критерії оцінки методології психологічних досліджень, включно з вибором дизайну, вибірки та інструментів. Аналізується відповідність дослідження поставленим цілям та

науковим стандартам. Формується здатність рецензента виявляти сильні та слабкі сторони методологічних рішень.

Тема 7. Аналіз валідності та надійності результатів.

Тема присвячена перевірці достовірності отриманих даних та їхньої інтерпретації. Вивчаються поняття внутрішньої та зовнішньої валідності, а також методи оцінки надійності. Студенти набувають навичок критичного аналізу результатів з позиції їхньої наукової цінності.

Тема 8. Структура та стиль наукової рецензії.

Розглядається логіка побудови рецензії, її основні елементи та вимоги до стилю викладу. Підкреслюється важливість чіткості, аргументованості та професійної мови. Студенти вчаться формулювати відгуки так, щоб вони були зрозумілими та корисними для автора.

Тема 9. Практика написання конструктивних відгуків.

Тема спрямована на розвиток уміння створювати збалансовані рецензії, що поєднують критику та рекомендації. Розглядаються приклади ефективних коментарів, які допомагають авторам удосконалити дослідження. Формується культура академічної підтримки та співпраці.

Тема 10. Редакційні рішення та комунікація з авторами.

Вивчається процес прийняття редакційних рішень на основі рецензій та взаємодія між редактором, рецензентом і автором. Аналізуються стратегії конструктивної комунікації, що сприяють підвищенню якості публікацій. Студенти усвідомлюють роль редакційної політики у формуванні наукового дискурсу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

1. Bornmann L., Daniel H.-D. *The state of peer review in scholarly publishing*. Learned Publishing, 2008.
2. Jefferson T., Rudin M., Brodney Folse S., Davidoff F. *Editorial peer review for improving the quality of reports of biomedical studies*. Cochrane Review, 2007.
3. Mulligan A., Hall L., Raphael E. *Peer review in a changing world*. Learned Publishing, 2013.
4. Nicol D., Thomson A. *On the pedagogical benefits of peer review*. Assessment & Evaluation in Higher Education, 2007.
5. Resnik D. B., Elmore S. A. *Ensuring the quality, fairness, and integrity of journal peer review*. Journal of Veterinary Science, 2016.
6. Smith R. *Peer review: a flawed process at the heart of science and journals*. Journal of the Royal Society of Medicine, 2006.
7. Spier R. *The history of the peer-review process*. Trends in Biotechnology, 2002.
8. Tennant J. P., et al. *The academic, economic and societal impacts of Open Access: an evidence-based review*. F1000Research, 2016.
9. Ware M. *Peer review: benefits, perceptions and alternatives*. Publishing Research Consortium, 2008.
10. Weller A. C. *Editorial peer review: Its strengths and weaknesses*. ASIST Monograph Series, 2001.

Додаткові:

1. Alberts B., et al. *Self-correction in science at work*. Science, 2015.
2. Godlee F. *Making reviewers visible: openness, accountability, and credit*. BMJ, 2002.
3. Hames I. *Peer Review and Manuscript Management in Scientific Journals*. Wiley-Blackwell, 2007.
4. Horbach S. P. J. M., Halffman W. *The changing forms and expectations of peer review*. Research Integrity and Peer Review, 2018.
5. Ioannidis J. P. A. *Why most published research findings are false*. PLoS Medicine, 2005.

6. Lee C. J., Sugimoto C. R., Zhang G., Cronin B. *Bias in peer review*. Journal of the American Society for Information Science and Technology, 2013.
7. Puljak L., et al. *Improving peer review: a call for transparency and training*. Croatian Medical Journal, 2020.
8. Rennie D. *Editorial peer review: its development and rationale*. In: *Peer Review in Health Sciences*, 2003.
9. Ross-Hellauer T. *What is open peer review? A systematic review*. F1000Research, 2017.
10. Sense About Science. *Peer review: the nuts and bolts*. London, 2012.

Інформаційні ресурси:

1. DOAJ (Directory of Open Access Journals) — https://doaj.org
2. CORE (COnnecting REpositories) — https://core.ac.uk
3. BASE (Bielefeld Academic Search Engine) — https://www.base-search.net
4. ResearchGate — https://www.researchgate.net
5. Academia.edu — https://www.academia.edu
6. Google Scholar — https://scholar.google.com
7. Open Ukrainian Citation Index (OUCI) — https://ouci.dntb.gov.ua (ouci.dntb.gov.ua in Bing)
8. Scopus — https://www.scopus.com
9. Web of Science — https://www.webofscience.com
10. PubMed — https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov (pubmed.ncbi.nlm.nih.gov in Bing)
11. https://www.ukrbook.net — книжкова палата україни
12. https://mon.gov.ua — міністерство освіти і науки україни
13. https://www.apa.org — american psychological association (apa journals)
14. https://www.springer.com — springer journals
15. https://www.elsevier.com — elsevier journals
16. https://www.wiley.com — wiley online library
17. https://www.nature.com — nature publishing group
18. https://www.sciencemag.org — science journals
19. https://www.plos.org — public library of science
20. https://www.cochranelibrary.com — Cochrane Library

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковою формою контролю з освітнього компонента є **залік**, який виставляється за результатами роботи здобувача освіти протягом семестру на основі загальної суми набраних балів. Окремий підсумковий контрольний захід для отримання заліку не передбачається.

Поточне оцінювання здійснюється за результатами роботи на практичних/семінарських заняттях, виконання самостійних, індивідуальних та інших передбачених програмою завдань. Максимальна кількість балів за окреме заняття або інший вид роботи виставляється за умови повного і правильного виконання завдань, ґрунтовного володіння матеріалом, розуміння основних понять і закономірностей теми, здатності аргументовано висловлювати власну позицію, застосовувати набуті знання та формулювати обґрунтовані висновки.

У разі неповного виконання завдань, наявності змістових помилок, недостатньої аргументованості відповідей або часткового володіння навчальним матеріалом кількість балів зменшується відповідно до рівня виконання роботи. Підсумкова оцінка за освітній компонент визначається як сума балів, отриманих здобувачем освіти протягом семестру за всі передбачені види навчальної роботи.

ЗІҐМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА USFU

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Вивчення курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності, професійної відповідальності, самостійності, взаємної поваги та інтелектуальної відкритості.

Академічна залученість. Очікується систематична підготовка до занять, опрацювання рекомендованих джерел, активна участь у дискусіях, практичній та аналітичній роботі.

Самостійність. Здобувач освіти несе відповідальність за власну освітню траєкторію, своєчасне опрацювання матеріалів курсу та надолуження пропущених тем.

Академічна доброчесність. Неприпустимими є плагіат, фабрикація і фальсифікація даних, списування, несанкціоноване використання чужих матеріалів та інші форми академічної недоброчесності.

Академічна комунікація. Взаємодія в межах курсу має відповідати стандартам професійної етики: аргументованість позицій, коректність дискусії, повага до альтернативних поглядів і відповідальне використання професійної термінології.

Конфіденційність та етика. Під час аналізу клінічних, консультативних, дослідницьких або інших професійних випадків обов'язковим є дотримання принципів конфіденційності, захисту персональних даних і професійної етики.

Використання цифрових та ШІ-інструментів. Цифрові сервіси та інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжні засоби навчання за умови збереження авторства, академічної самостійності, критичної перевірки отриманих результатів і дотримання вимог академічної доброчесності.

Професійний стандарт. У межах курсу підтримується культура, наближена до професійного та наукового середовища: точність формулювань, доказовість тверджень, критичне мислення, відповідальність за власні висновки та повага до стандартів психологічної науки і практики.